

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן¹
- ב. ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן.....2
- ג. ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו.....2
- ד. מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין.....3
- ה. בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא ... דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול .... כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ.....6
- ו. זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתין ... פעור ... שמפערין לפניו בכל יום ואינו במל ואני ... זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך 11
- ז. האומר בית זה לעבודת כוכבים כוס זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים.....12

דף מד.

א. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן

כבר התבאר במסכת יומא דף נח: שביסוד המזבח בקרן מערבית דרומית¹ היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין, והן הנקראין שיתין² שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באותה הקרן באמה, ויוצאין לנחל קדרון.

¹ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ב הלכה יא

² ועיין באחרונים שם שדנו שבגמ' נראה שהשיתין היו שתי נקבים בקרן המזבח ולא ביסוד ובהם היו מנסכין וביסוד היו שתי נקבים אחרים לשיירי הדם. ועיי"ש בהר המוריה ועוד שיש שפירשו שהכל נקרא שיתין והיו מכוונין הנקבים שבקרן כנגד הנקבים שביסוד ודרכם היו עוברים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ב. ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן

כל דמי³ שחיתת הקדשים אין מועלין בו בין לפני כפרה בין לאחר כפרה עד שיצא לנחל קדרון יצא לנחל קדרון מועלין בו י"א⁴ מעילה דאורייתא מפני שמדרבנן היה נמכר לגנות ודמיו הקדש. וי"א⁵ שאין המעילה אלא מדרבנן.

ג. ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו

עובדי כוכבים העובדים⁶ את הבהמה הרי מותרת בהנאה ומותר לאכול אותה הבהמה, ואין צריך לומר הבהמה שהוקצת לעבודת כוכבים שהיא מותרת באכילה בין שהקצוה לעובדה בין שהקצוה להקריבה הרי זו מותרת, במה דברים אמורים שאין הבהמה נאסרת, בשלא עשה בה מעשה לשם עבודת כוכבים אבל עשה בה מעשה כל שהוא אסרה.

עשאה חליפין לעבודת כוכבים אסרה, וכן חליפי חליפין, מפני שנעשים דמי עבודת כוכבים, במה דברים אמורים בבהמת עצמו אבל אם החליף בהמת חבירו לעבודת כוכבים לא נאסרה, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

³ רמב"ם הלכות מעילה פרק ב הלכה יא

⁴ כ"פ לשון הרמב"ם וכ"כ באבן האזל ובאור שמח שם שם דאע"ג דבמ' קרי ליה מעילה דרבנן בתוס' דף נט הביאו שרבינו חיים פירש שמועלין בו מדאורייתא כיון שב"ד מקדישו אותו ולפי פירושו הא דב"ד מקדישין אותו נקרא מדרבנן, אבל המעילה הוא מדאורייתא דע"ז שב"ד מקדישין נעשה קדשי בדה"ב, ומה שיש כח לב"ד לעשות הדם לקדשי בדה"ב כתב בשיח יצחק שם דהוא משום דלב ב"ד מתנה להקדישו קדושת דמים, וכן כתב בס' חזון נחום פ"ג דמעילה בשם הר"י קורקוס בכת"י ומשמע דהיינו שהמקדיש את הקרבן הקדיש על דעת כ"ד והתנו כ"ד שיהי' כלול בהקדשו גם דין זה שכשיצא הדם לנחל קדרון יהי' קדוש קדושת בדה"ב. ועיי"ש באבה"ז שהקשה "לכאורה קשה היכן מצינו שאפשר שתי קדושות בבהמה אחת אך יש לומר דהא מצינו שבקרבן גמור יכול להקדישו לבדה"ב הקדש עילוי שיהי' צריך המקריב לפדותו מבדה"ב קודם שיקריבנו כדתנן בתמורה דף ל"ב, לכן אפשר גם הקדש זה שאף שלא הקדיש עילוי שלא יוכל להקריבו קודם שיפדנו, מ"מ יכול להקדישו שאחר שיושחט ויצא הדם לנחל קדרון יהי' הדם קדוש לבדה"ב, וכשנמכר הדם לגננין זהו פדיתו שפודין אותו ויצא לחולין והדמים לבדה"ב, ומבואר דזהו שיטת הרמב"ם שכתב בסתם שמועלין בו".

⁵ השגת הראב"ד שם ומשמע מדברי הכס"מ שהרמב"ם נמי ס"ל הכי

⁶ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ח הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך ישראל ששחט⁷ בהמת גוי, או גוי ששחט בהמת ישראל, או בהמת גוי, וחישב בה השוחט לעבודה זרה, הרי זה אסורה בהנאה, דאף על גב דקיימא לן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אם עשה מעשה אסרה, מדאורייתא⁸, אפילו מעשה כל שהו, וכגון מיעוט תחילת הקנה.

אבל אם הבעלים חישבו לה לעבודה זרה ולא השוחט, אף על פי שהשוחט יודע שהבעלים מחשבים אלא שאינו מסכים למחשבתם ואינו מחשב בה כלום ושוחט אותה לאכילה ככל שאר שחיטות, אין מחשבת הבעלים פוסלת כלום, דאין המחשבה הולכת בזה כי אם אחר השוחט, ולכן אם השוחט ישראל, מותרת אפילו באכילה, ואם השוחט גוי או מומר, מותרת בהנאה⁹.

ד. מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין

⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד ד ג דלא כרמב"ם.

⁸ בלבוש (סעיף ד') כתב דהא דאדם אוסר שאינו שלו על ידי מעשה היינו מדרבנן. ולא משמע כן בפרק ב' דחולין דף מ' (ע"א), ובבבא קמא דף ע"א (ע"א) איברא, דהא דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה ילפין לה בעבודה זרה דף נ"ד (ע"ב) מכלי המקדש שאסרו חזקיה וסיעתו מפני ששימשו בהם לעבודה זרה בימי אחז, ומשמע התם ברש"י (ד"ה איתסרו להו) מדרבנן אסר להו חזקיה. וכן משמע בתוספות שם (דנ"א ד"ה בתוך) [דף נ"ב ע"ב ד"ה ברוך]. וצ"ל דהכי פירושו, דאי לאו דבמעשה גמור איתסר דאורייתא אף להדיוט, לא הווי גזרי אפילו לגבוה במעשה כל דהו, דהיינו השימוש, שלא נשתנה הכלי על ידי זה, כמו שכתבו התוספות שם דאין זה מעשה גמור. ובמיימוני פרק ח' דהלכות עכו"ם (הל' א') משמע נמי מדאורייתא הוא. ובבדק הבית (בית א' שער א', י" ע"א) כתב בהדיא דמאן דאמר אדם אוסר שאינו שלו הוא מדאורייתא, ובמשמרת הבית לא השינו בזה. וכן משמע מלשון המור סימן קמ"ה, דכ"ל שוחט בהמת חבירו לעבודה זרה בהדי שוחט שלו, שמע מינה דתרווייהו חד דינא נינהו. ולכן יש לילך בספקו לחומרא. ואפילו אי נדחק ונאמר דרבנן הוא, צ"ל דהוה ליה דברי קבלה מקרא דחזקיה, וכדברי תורה דמי, אפילו לפטור מכרת דשחטי חוץ ומתשלומי ד' וה', יש להחמיר בספקו כשל תורה. ובלבוש סימן קמ"ה (סעיף ח') כתב דילפין לה מאבני מזבח ששקצום מלכי יון וגנוזים בית חשמונאי. ותמהני, דבהדיא אמרינן בגמרא עבודה זרה שם דף נ"ב (ע"ב) דאין ראייה מזה, עיין שם. תבואות שור שם ט

⁹ ומכל מקום אי גוי או מומר שוחט סתמא בהמה לאחרים, והבעלים חישבו בה בשעת שחיטה בפני השוחט, יש לאסור בהנאה, דאף על גב דקיימא לן דלא אמרינן סתם מחשבת גוי לעבודה זרה, היכא דהבעלים מחשבים בה בפניו גרע טפי, דיש לומר דהוא נמי אדעתא דידהו שחט. שמלה חדשה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת עירובין דף צה: אמרו חכמים "מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין" ומכאן מוכח שעל אף שאורך ורוחב הבתים אין לו שיעור, אבל אורך ורוחב התיתורא יש לה שיעור שיהיה לכתחילה יותר מכאצבע¹⁰ לכל הפחות¹¹, שאם היו כשרים בכאצבע היה מקום להניח ג' תפילין¹². והנאונים אמרו¹³ שהבתים של ראש צריך להיות אצבעים על אצבעים לכתחילה עם התיתורא¹⁴, ואם פחת עד אצבע לא פסל, ובפחות מאצבע פסול אפילו

¹⁰ שיעור אמרו בגמרא סוכה דף ה' ע"א ושבת דף סג ע"ב שהציץ היה רחב שתי אצבעות ומונח במקום תפילין, ומבואר בגמרא זבחים דף יט ע"א וערכין דף ג ע"ב. ששערו של כהן גדול היה נראה בינו ובין המצנפת, ושם היה מניח תפילין, ומסתמא אותו מקום של תפילין היה שתי אצבעות כרוחב הציץ. וכן כתבו התוס' בעירובין דף צה ע"ב ד"ה מקום בשם ר"י.

¹¹ והמשנ"ב נקט שאף לשיטה זו אין שיעור שתי אצבעות לעיכובא אלא רק לכתחילה, וכן משמע בשמושא רבא, ובדיעבד די כשהן קצת יותר מאצבע היינו עם התיתורא, שו"ע הרב סס"ג ובקו"א אבל יש ראשונים שהסתפקו שמה שיעור זה הוא לעיכובא בתוספות רבנו פרץ (שם) הסתפק בדעת השמושא רבא אם שיעור זה לעיכובא, והריטב"א (יומא שם) הביא שלדעת השמ"ר אין השיעור מעכב, והוא חולק וסובר שיש שיעור למטה לעיכובא, ועיי"ש שלא יפחות מאצבע ומחצה.

¹² שמשמע שיש מקום בראש לשתי תפילין ולא יותר, ואם נאמר ששיעור תפילין הוא אצבע ומחצה, וזהו הרווח שנותר בין הציץ למצנפת, נמצא שנשאר בראש עוד חצי אצבע פנוי, שהרי הציץ הוא שתי אצבעות (רבנו פרץ שם).

¹³ שיטת השמושא רבא הובאו דבריו בראשונים ברא"ש (סוף הל' תפילין), רבנו ירוחם (ני"ט ח"ה ד' קעא), העיטור (הל' תפילין ש"א ח"ג), ספר התרומה (סי' ריג), תוספות רבנו פרץ (עירובין דף צה ע"ב), ריטב"א (יומא דף עא ע"ב).

¹⁴ אולם הב"י הביא מהרא"ש (הלכות קטנות) שכתב 'והאידינא מה שאין עושין הבתים רחבים [שתי אצבעות] היינו לפי שהתיתורא והמעברתא רחבים ואם היו הבתים רחבים שתי אצבעות מלבד התיתורא והמעברתא לא היה מקום בראש להניח שם שני תפילין, ומשמע שלהשמו"ר צריך שהבתים עצמם יהיו שתי אצבעות. וכן נקט העולת תמיד (סקנ"ג) בדעת השמו"ר. ובתור"פ (עירובין שם) הסתפק בדעת השמו"ר וכתב שלכאורה הוא בלא התיתורא, והניח בצ"ע. ועיי' עוד שו"ת זכרון יהודה (סי' ד), שו"ת ויען יוסף (או"ח סי' כד), ואות חיים ושלום (סקי"ט) שמשמע שהשיעור הוא על הבתים עצמם. והנ"ל שיהיה עם התיתורא הוא יותר משתי אצבעות ואם כן אין מקום בראש לשני תפילין, מכל מקום יש לומר שהרי זה כשיטת רש"י (מנחות לה ע"א) שהתיתורא אינו רחב יותר מהבית, ונמצא שהשיעור הוא על הבתים עצמם. ובשו"ת בית שערים (או"ח סי' כח) כתב שבוזה חלוק הר"י מהשמושא רבא, שדלעת השמ"ר שיעור שתי אצבעות הוא ללא התיתורא. אבל בביתורא הגר"א כאן משמע ששיעורם שווה. ועיי' בסת"ם כהלכתן (פכ"ב) בשם מוהרצ"ה מזידיטשוב (בפרי קודש הלולים), שסדר הפרשיות כדעת רש"י אלא שהבתים צריכים להיות שתי אצבעות שזהו התפילין ד'שמושא רבא' ונדלא כדעת הרמ"ע מפאנו (סי' קז) שכתב שלדעת השמו"ר סדר הפרשיות מימין המניח לשמאלו, ועיי"ש שמעלת גדולה מאוד ויש שמניחים אותן במנחה, וכן כתב באות חיים ושלום (סקי"ז).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בדיעבד, ובתים של יד¹⁵ אצבע על אצבע לכתחילה¹⁶, וכל אצבע סתם היא גודל ויש לחוש לדבריהם¹⁷ אף שלא נהגו כן.

י"א¹⁸ ששיעור אצבעיים על אצבעיים הוא 5 ס"מ על 5 ס"מ, ובשעת הדחק די ב – 48 מ"מ על 48 מ"מ. וי"א¹⁹ ששיעור האצבע הוא 2 ס"מ ואם כן שיעור אצבעיים הוא 4 ס"מ.

ויש לזהר עכ"פ שלא ללבוש תפילין פעם קטנים מאוד, ופעם שיהיו גדולים פי שלושה מהפעם הקודמת.

כגון שבפעם הראשון היו כשיעור אצבע וחצי על אצבע וחצי ובפעם שני היו ד' אצבעות וחצי על ד' אצבעות וחצי²⁰, וכדומה, דממ"נ או שתפילין הראשונים היו קטנים מכשיעור או שתפילין השניים מונחים שלא במקום תפילין ואין לעשות תרתי דסתרי אפילו שלא ביום אחד.

¹⁵ שו"ע הרב שם סס"ג וכן מבואר להדיא בשמושא רבא. ועיין עוד בליקומי שו"ת מהרא"ל צינץ (סי' א – ד) שכתב שראוי שלא לעשות השל יד יותר מאצבע על אצבע עם התיתורא, אלא שלא נהגו כן. ועיי"ש בתשובת החו"ד (שנדפסה שם) שיישב מנהג העולם ושאינ דעתו נוחה לשנות ולעשות תפילין של יד פחות משתי אצבעות. ועיין עוד מש"כ בבה"ל ד"ה אין לו שיעור.

¹⁶ וכן כתב בספר התרומה סי' רמ. שהדרך לעשות תפילין של ראש רחבות הרבה משל יד לפי שיש בהן ארבעה בתים, ועיין רש"י שפירש הגמ' בניטין דף נח ע"א. שתפילין של יד עושים כשליש מגודל של ראש.

¹⁷ עיין בע"ת שכתב דאם אין מחזיק עם התיתורא רק כאצבע על אצבע אפילו בדיעבד פסול וכן פסק בספר ביאור מרדכי ועיין בספר א"ר שלמד עליהם זכות ומ"מ סיים דכל בעל נפש יזהר לעשות התיתורא רחב ב' אצבעיים ולבד כל אלו מצוי מאוד באלו התפילין הקטנים שפרשיותיהן גרועות עד מאוד מצד דחק המקום כאשר בעיני ראיתי הרבה מהם ע"כ השומר נפשו ישמור מהם. מ"ב שם קפט

¹⁸ בשונה הלכות סקצ"ג.

¹⁹ בספר שיעורי תורה להגר"ח נאה, עמ' עו ועמ' רמט.

²⁰ משמע מדבריו שכשאין אצלו תרתי דסתרי מותר להניח תפילין שהן ארבע אצבעות וחצי, ותמה בשו"ת דברי יואל או"ח סי' ד. שלפי מה שנקט השו"ע שאין שיעור לרוחב התפילין, ואפילו אצבע ומחצה כשר, אם כן על כרחך שאין במקום תפילין שיעור ארבע אצבעות ומחצה, ואם כן אין להניח כלל תפילין אלו שהם שלא כפסק השו"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

והנכון לאדם שיהיו תפיליו תמיד ממוצעים לא פחות משיעור אצבעיים על אצבעיים ולא יותר מד' על ד' אצבעות, והיינו עם התיתורא ומעברתא²¹ ובוה יצא עכ"פ מדינא ידי כל הדעות²².

דף מד:

**ה. בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא
... דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש דברים של
קדש אסור לאומרן בלשון חול .... כשיצא אמר לו אין
משיבין במרחץ**

כבר התבאר במסכת שבת דף מ: וקידושין דף לג. שאפי' להרהר בד"ת²³, אסור בבית הכסא²⁴, ובבית המרחץ ובמקום הטנופת ואפילו בזמן שאין שם אדם. שנאמר (דברים כג פסוק טו) וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ. ויחשוב שם²⁵ חשבונות ביתו והוצאותיו כדי שלא יבא לידי הרהור²⁶, ובשבת יחשוב בבנינים וציורים נאים.

ואפי' הלכות המרחץ ובית הכסא אסור ללמוד שם²⁷.

²¹ בבה"ל סי' כז ס"ט ד"ה עד. כתב שאף לדעת ספר התרומה שכל גובה הראש כשר לתפילין, מכל מקום לכתחילה אין לעשות תפילין הגדולים מארבע אצבעות היינו עם התיתורא והמעברתא וכמו שכתב בספר בית יעקב וזהו שיעור מקום שני תפילין שבזמן הגמרא. ועיין בספר שולחן שלמה שכתב דמ"מ לא יעשה התפילין גדולים עד מאוד שעי"ז לא יהיה באפשר להניחן על מקום צמיחת השערות וכן בשל יד שלא יבוא להניחן קצת על החצי עצם שסמוך לבית השחי או במקום שאינו בשר התפוח עכ"ל. בה"ל סימן לב סעיף מא ד"ה אין לו

²² ביאור הלכה שם ד"ה אורך ורחב

²³ שו"ע ונו"כ או"ח פה ב

²⁴ וגם מקום שיש בו רק מי רגלים אסור להרהר שם בדברי תורה כמבואר בשו"ע הרב (ס"א), קיצור שו"ע (סימן ה ס"ב), ערוך השלחן (ס"ב).

²⁵ מ"ב שם ו

²⁶ בשאלת יעב"ץ ח"א סימן י כתב ששמע שהרמב"ן היה מעיין בבית הכסא בספרי חכמי אומות העולם, כדי שלא להרהר בדברי תורה, וכן נהג אביו החכם צבי. וציין לדברי הרע"ב שאין מותר ללמוד חכמת יונית אלא במקום שאסור להרהר בדברי תורה כגון בבית המרחץ או בבית הכסא.

²⁷ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן אסור לעיין שם בדקדוק²⁸, כלומר במשקלי השמות והפעלים של לשון הקודש שאין דרך להגיע לידיעה, רק ע"פ הכתובים ויבוא להרהר במקרא.

וכן אסור²⁹ לשמוע במקום שאינו נקי, הקלטה של שירים שיש בהם פסוקים ושמות, כיון שע"י שמיעת הפסוקים והשמות יבואו להרהר בתורה.

אם נזדמן לו שם להפריש מדבר האסור, מפריש, ואפילו בלשון הקודש ובענייני קודש.

אך יש מחמירין³⁰ וסוברין שאסור לומר בלשון שנראה שזה הוא תורה, כגון אם רואה בערב פסח שמגלחין אחר חצות, יאמר – אין מגלחין שלשון זה אינו לשון הוראה, אף על גב שממילא נשמע שאסור. אבל לא יאמר – אסור לגלח.

ולפיכך לכתחילה יש להקפיד שלא לומר לחבירו אסור לעשות דבר זה, אלא יאמר 'אל תעשה' או 'אין לעשות' וכו', אך כשהלה אין מבין מדוע מצווהו רשאי לומר מפורש 'אסור' וכו', וכן כשצריך גם להסביר גודל האיסור, וכל זה גם באיסורים דרבנן.

וכן כשהלה³¹ שואל אותו איזה שאלה בדבר הלכה לא יאמר 'אסור לשאול' או 'אין משיבין במרחץ' אלא יאמר 'מרחץ הוא', ואם נשאל על איזה ענין הלכה הנוגע למרחץ רשאי לענות שלא בלשון הוראה

אך אם אין דבריו נשמעין בקיצור יוכל להעריך לפניהם גודל האיסור בכל חלקיו כדי להפרישן.

שלושה בתים יש במרחץ³² בית הפנימי שכולם או רובם עומדים ערומים ובית האמצעי שמקצתן ערומים ומקצתן לבושים ובית החיצון שאחר שלבשו החלוק יוצאין וגומרין לבישתן שם וכולם עומדים לבושים.

²⁸ מ"ב שם ה

²⁹ שו"ת אג"מ יו"ד ח"א סימן קעג, וח"ב סימן קמב.

³⁰ מ"ב שם יד

³¹ מ"ב שם ה

³² ס"א ובה"ל ד"ה ובישן וד"ה ובפנימי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכל זה בחדר הפנימי של בית המרחץ בימיהם, אך בבית האמצעי³³ מותר לומר לו אין משיבין במרחץ ויש מחמירין גם בבית האמצעי בזה רק אם יש בו מפני דרכי שלום מותר לומר בלשון זה³⁴.

חדר אמבטיה שלנו³⁵, כשאין שם שירותים (בית הכסא), כיון שמשמש גם לעוד מטרות³⁶ וגם אין מצוי שם זוהמא והבל אם כי לענין אמירת ברכות ושאר דברי קדושה יש לימנע, דינו כ'חדר אמצעי' ומותר שאילת שלום והרהור ושמיעת דברי תורה ופסיקת הלכה כגון לומר "אין משיבין במרחץ". אבל אם קיים שם בית הכסא, אסור שם ההרהור בדברי תורה.

במקואות חדר ההלבשה (מלתחה) כשנפרד מחדר המקלחות ובורות הטבילה ע"י מחיצות, אם המקום נקי מזוהמא ומהבל רב המגיע מחדרי הרחצה, דינו כחדר אמצעי אשר אסור שם בתפילה וברכות, ומותר בהרהור בדברי תורה ובשאילת שלום ועניית אמן מברכה ששומע מבחוץ, והמקיל לברך שם ולומר שאר דברי קדושה כשהמקום נקי לחלוטין ואין שם אנשים ערומים, יש לו על מי לסמוך.

ובחדר המקלחות וחדר בורות הטבילה אסור בדברי קדושה ובשאילת שלום ובהרהור בדברי תורה.

³³ במ"ז סק"ב הביא דברי ה"ר מנוח על הרמב"ם הל' ק"ש פ"ג ה"ג שכתב ש"א שכיון שאיסור מרחץ הוא מפני שעומדים שם ערומים, א"כ הוא הדין למקואות שטובלות בהן הנשים אסור לברך או לקרות בתוכן, וה"ר מנוח חלק עליהם כיון שעיקר איסור המרחץ אינו אלא משום ההבל והזוהמא שבתוכם, ובמקואות הללו שהמים צוננים אין זוהמא ומותר לקרות בהם. והט"ז כתב שהמקואות יש להם דין של הבית האמצעי של בית המרחץ, שגם שם אין הבל, ואעפ"כ אסור משום שקצת האנשים עומדים שם, והוא הדין למקואות. כה. ובפמ"ג (מש"ז סק"ב) כתב שה"ר מנוח סובר שגם בבית האמצעי יש הבל מהאנשים שיוצאים מהבית הפנימי לשם. אבל בא"ר (סק"א) כתב שדוחק לומר כן, אלא שגם ה"ר מנוח מודה שהאיסור בבית האמצעי הוא משום שעומדים שם קצת ערומים, וכוונתו רק לומר שאם אין שם אדם מותר, וכמו בכל בית האמצעי שאסור רק אם יש עכשיו אנשים ערומים. [ומ"מ בבית הפנימי סובר ה"ר מנוח שהאיסור משום זוהמא וכמ"ש בפירוש, אלא שבבית האמצעי האיסור רק משום האנשים הערומים, ותרי איסורי הם. ועי' לקמן שהביא המשנ"ב דעת המג"א שבמקואות אין איסור כשאין שם אדם ערום כיון שאין שם זוהמא כמו בבית האמצעי, משמע ג"כ שהוא סובר דתרי איסורים הם, בבית האמצעי הוא משום זוהמא ובמקואות משום בנ"א ערומים].

³⁴ מ"ב פד ז

³⁵ ס' הליכות שלמה פ"כ אות כ"ד בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שו"ת אור לציון ח"א סי' ט', שו"ת אז נדברו חיי"ב סי' נ"ד. שו"ת מנח"י ח"ד סי' ל"ו, שו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' קס"ב, שו"ת ויען יוסף ח"א סי' ב', שו"ת יבי"א ח"ט סי' ק"ח. ועיין תשובות והנהגות ח"א סי' ג' (וינגב ידי בחוץ), ובשו"ת בצל החכמה ח"ב סי' ז'
³⁶ כגון כיור לרחיצת ידים, איחסון כביסה, ואביזרי כביסה והגיינה, ארון תרופות וכיוצא, ז'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בים ובבריכה³⁷ ובמלתחות יש להחשיבו כבית החיצון כיון שאין שם זוהמא ואין אנשים הולכים ערומים ומותר בברכות ודברים שבקדושה.

וקיום מצוה במקום המטונף³⁸, גם אסור³⁹. אולם מי שהוא חבוש בבית האסורים⁴⁰ והוא מקום מטונף, כיון שהוא אונס גמור מותר לו לתקוע ולקיים כל המצוות בלא ברכה, אולם אם לאחר שתקע יצא לחפשי, יחזור ויתקע בלא ברכה.

מותר אדם להתבונן שם בגודל שפלותו⁴¹ ושבסופו יחזור כולו להיות עפר רימה ותולעה ואין נאה לו הגאווה. אך לא בהתבוננות בענין זה בעומק ובהרחבה, כי כמעט מן הנמנע שלא יעלה במחשבתו איזה פסוק או מאמר חז"ל, שהם דברי תורה ממש, אלא הכוונה להתיר המחשבה אשר תקועה בלבו שהנה ה' ניצב עליו ורואה במעשיו, ולא תהיה סרה יראתו ממנו יתברך בכל מקום וזמן.

לחשוב בעניני תיקון המדות ולהתדבק בטהרת איזה מדה נכונה, וכן לקרוא בספרים אשר מדברים על חכמת תכונות הנפש ומדותיו (בלי שיוזכר מאמרי חז"ל ופסוקים), תלוי לפי מה שהוא אדם, כי המכיר בעצמו כי עלול ליגרר עקב כך לידי הרהור בדברי חז"ל ופסוקי תורה, בודאי צריך לימנע מכך, אבל יכול להרהר שם על טובות וגמ"ח שרוצה לעשות עם חבריו, ולשמוח בטובת חבריו⁴².

³⁷ שערים מצויינים בהלכה על קיצושו"ע סי' ה' סק"ח, אשי ישראל פנ"ג סעי' כ"ה. שו"ת זכר יהוסף ח"א סי' כ"ג, לקט הקמח החדש סק"ג בשם שו"ת דינא דהיי סי' כ"ט

³⁸ עיין בבן איש חי (סוף פרשת ויצא) דאסור להרהר בדברי תורה בבית הכסא ובית המרחץ, וה"ה דאסור להרהר בצרכי מצוה, הן בעניני צדקה הן בעניני שבת הן בצרכי סוכה ולולב ומצה וכיוצא. וכ"כ בספר טוב עין להחיד"א (סימן יח אות לו) שאין רשאי ליקח לולב ואתרוג במקום המטונף, וגם אסור להרהר בעשיית המצוה במקום מטונף. ועיין בדרכי תשובה יו"ד סימן יט (סקב"א) שחולק עליו.

³⁹ הביא הבה"ל סימן תקפח סעיף ב' (ד"ה שמע). מדברי המנ"א שמשמע שאסור לתקוע שופר במקום שאינו נקי מצוואה, ותמה הבה"ל היכן מצינו שאסור לקיים מצוה כשגופו אינו נקי או במקום שאינו נקי, וכי אסור ללבוש בגד של ד' כנפות כשהמקום אינו נקי, לא מצינו כן בשום מקום. ושוב כתב שאפשר הטעם שכיון שמצוות צריכות כוונה, דהיינו שצריך כוונה לצאת ידי המצוה שצונו השם יתברך, זה גופא ג"כ נחשב כדברי תורה, ולא גרע מהרהור בדברי תורה, וגם יש לומר בפשיטות שבשעה שמקיים מצוה בפועל, הוא עבודה, ואין לעשות עבודת ה' דרך בזיון, שהוא בכלל בזיו מצוה. יח. בחוט שני (ר"ה עמ' פה) כתב בשם חכ"א ליישב שמש"כ המנ"א שלא לתקוע בשופר במקום שאינו נקי הוא דין מיוחד בשופר, כמו שאמרו בגמ' (ר"ה כו ע"א) דשופר כיון דלזכרון הוא כפפנים דמי, והיינו דנחשב מצוה שופר כעבודה בבית המקדש, לכן אסור לקיימה במקום שאינו נקי, אבל לא בשאר מצוות. ולא ביאר לן הבה"ל דאכתי מ"ש מציצית דמותר ללבוש במקום שאינו נקי. והגרשו"א עמד בזה (הליכות שלמה תפילה פ"ג סי' א' ודבר הלכה פ"ב סי' לו, ור"ה פ"ב סי' ודבר הלכה שם סי' כו) עיי"ש ועיין משנה אחרונה סי' זה הערה ב

⁴⁰ באלף המנן על המט"א סי' תקפח סק"א

⁴¹ מ"ב שם ה

⁴² בהליכות שלמה תפלה, פ"כ סכ"ג כתב לענין ספרים הדנים בעניני תקון המדות, שנכתבו בכשרות, אף על פי שאינם מיוסדים על מאמרי חז"ל אלא על חכמת תכונות הנפש וכדומה ואין בהם קדושה, יתכן שאסור לעיין בהם בבית הכסא, כיון שאפשר שיזדמן לו לקרוא שאין להתכבד בקלון חבריו וכיוצ"ב ויבוא להתבונן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מותר להרהר במציאות השם יתברך בבית הכסא⁴³. ומותר להרהר בעיקרי הענינים של שש המצוות התמידיות, ובלבד שלא ירהר בפסוקים של המצוה. אך בלבושי מרדכי חלק על החכמת שלמה ואסר להרהר במציאות השי"ת

דברים של חול, מותר לאמרם שם בלשון הקדש. וכן הכנויים, כגון, נאמן וכיוצא בהם, מותר לאמרם שם. ומדת חסידות הוא להחמיר⁴⁴. ובמקום⁴⁵ שמדברים לשון הקודש, אין להחמיר אפילו משום מדת חסידות

אך שמות הקדוש ברוך הוא, כגון "שלוש", כשמתכוין על ענין השלום אסור להזכירם שם. אפילו בלשון לע"ז כגון גא"ט בלשון אשכנז שיש בו משום בזיון בהזכרתו במקום טינופת.

הוא הדין כל⁴⁶ שאר מיני ביטויים שונים השגורים בפי בני אדם כשכוונתם לשם שמים אסור להזכירם בבית כסא ומרחץ ונגד טינופת, וכגון 'הקדוש ברוך הוא' 'השם' 'ברוך השם' 'רחמנא' 'רחמנא ליצלן' וכיוצא בזה, אבל לא מצינו שאסרו כל אלו כשאומרים בלשון לע"ז כגון 'אייבישטער'.

ותיבת 'שבת' איתא בספרים להקפיד שלא לומר במקומות אלו על פי דברי הזה"ק דשבת שמא דקוב"ה.

סיפורי צדיקים וספרי הסטוריה וימות עולם וכדו' בבית הכסא אין איסור, כי רק בעקיפין מתעורר לאהבת ה' ויראתו (ובודאי שאין ההיתר אמור אלא כשאין מוזכר שם מאמרי חז"ל ופסוקי תנ"ך).

אפילו בתוך הד' אמות של בית הכסא ממקום שכלה הריח ג"כ אסור להרהר⁴⁷.

בטעמי האיסור, ויתכן שיש בזה קיום מצוה. ואולם בנפש החיים שער ד פכ"ז. כתב וז"ל 'וכן אפי' האדם ששורש נשמתו היא מעולם עליון וגבוה מאד, מהעולמות העליונים, ויקח לו בשכלו מחשבה נכונה להתדבק לטהרת איזה מדה נכונה, הוא רשאי לילך בזאת המחשבה גם במקומות המטונפים, ואלו הרהור ד"ת בדיני נגעים ואהלות, או שאר דינים ואיזה ד"ת שתהיה אסור במקומות המטונפים'. וכן מובא בשם הגר"ק בדרך שיחה פרשת ואתחנן עמוד תצב. שלמד מדברי המשנ"ב כאן שמותר אף ללמוד דברי מוסר בבית הכסא.

⁴³ חכמת שלמה שם דעת נוטה דיני השכמת הבוקר תשובה מג ובהע' 40.

⁴⁴ מ"ב שם ט

⁴⁵ אפיקי מגינים חידושים סק"ח. ועיין בהגהות חת"ס כאן שכתב שיש להחמיר שלא לדבר בלשח"ק במקום שמצוי ע"ז, (ועיין לדברי המג"א סי' נה סקמ"ו שלא יהיה ע"ז מפסיק בין י' אנשים המצטרפים למנין), וכתב 'ונראה לי דמשום הכי הנהיגו אבותינו את בניהם מבלי לספר בלשון הקודש ונשכח מאתנו לגמרי בעוה"ר משום שגלו לבבל שהיתה מלאה גילולים'. ולפי"ז מוכח דס"ל שאפילו במקום שרגילים לספר בלשח"ק יש להחמיר שלא לדבר בלשח"ק במקומות המטונפים. אולם השפה המדוברת היום בארה"ק אינה ממש לשון הקודש אלא מ יוסדת עליה במקצת וא"כ לכאורה יש להקל לדבר בה.

⁴⁶ מ"ב שם י

⁴⁷ מ"ב שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מותר⁴⁸ ליכנס לבית הכסא אף שהוא סמוך לבית המדרש, וכשנכנס שם לעשות צרכיו שומע דברי תורה, שאם הוא ת"ח יזהר שלא להרהר, ואם הוא עם הארץ הוא אנוס, שהרי מוכרח לעשות צרכיו.

ו. זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתין ... פעור ... שמפערין לפניו בכל יום ואינו בטל ואני ... זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך

מרחץ שע"ז⁴⁹ עומדת בחצרה⁵⁰ וכל שכן שיש ע"ז בתוכה מותר לרחוץ בה, שאין המרחץ נעשית לנוי בשבילה, אלא היא נעשית למרחץ לנוי ולא לעובדה, שהרי⁵¹ זה הוא בזיונה שמבזין אותה שהולכים בפניה ערום והעם משתינים בפניה, והתורה אמרה (דברים יב פסוק ב) אַפֶּד תֵּאֲפְדּוּן אֶת כָּל הַמִּקְמוֹת אֲשֶׁר עֲבָדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם אֱלֹהֵיהֶם, בזמן שנוהגים זה מנהג אלקות, ולא בזמן שמבזין אותה.

אולם גם בזה אם היה דרך עבודתה בכך⁵² ודאי אסור, כמו פוער לפעור וכתוב (שם פסוק ל) אִיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם אֲנִי.

אולם גם בדרך עבודתה בכך אם העמידו במרחץ ציבורי או שלא על דעת הבעלים אינו אוסר כיון שהוא גוזל את הרבים⁵³, ואין אדם אוסר את שאינו שלו.

⁴⁸ לב חיים פאלאגני, ח"ג סימן ו.

⁴⁹ שו"ע וחנ"כ יו"ד קמב יז

⁵⁰ לבוש וש"ך ל

⁵¹ לבוש עיין ש"ך לא שאין צריך למעם שהיא לנוי דכיון שהוא בזיונה אפילו בכונה לעובדה אינו נאסר. ועיין בביאור הגר"א משמע כלבוש

⁵² ע"י בס' פרשת הכסף על הרמב"ם פרק ז' מהלכות ע"ז הלכה י"א (דף נ"ז ע"ב) מהס' שנסתפק אם הע"ז שהיה במרחץ היא מרקולס אם בזה ג"כ אסור לכנוס בו מי אמרינן כיון שדרך עבודתה היא בבזיון לא בטלוח במה שעומדין ערומים לפניו או דלמא דבעינן דוקא פעור וכדומה מענין דומה בדומה משא"כ כשהע"ז היא מרקולס שלא נתבטלה ע"י מה שעומדין ערומים לפניו ומשתינים לפניו ועיי"ש במה שמצדד בזה וסיים דלהלכה הדבר הוא אין ולא ורפיא בידיה ודעתו נוטה יותר לאיסור. דרכ"ת כד

⁵³ בס' קהל יאודה מובא בדרכ"ת כה "הני מילי שבא בגבולה אבל אם היא באת בגבולינו שרי כיון שהיא גוזלת את הרבים".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ז. האומר בית זה לעבודת כוכבים כוס זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים

כל מה⁵⁴ שרואים שהגוי מכנים אותו לע"ז ועדיין לא נכנס, מותר בהנאה שעדיין לא נעשה תקרובת, ואינו אסור משום הקצאה שהקצה אותו לע"ז, שאין הקצאה והקדש לע"ז לגבי הדיוט⁵⁵, ואפילו בשר כששחטו ישראל. וממילא ש"מ דגם כששחטו הגוי מותר בהנאה ולא אמרינן שמא שחטו לעבודה זרה, דסתם גוי אין מחשבתו בשחיטתו לע"ז.

ואפי' לע"ז עצמה⁵⁶ אין הקצאה דהיינו שאם אומר בית זה יהי' ע"ז עצמה או שור זה יהי' ע"ז עצמה אינו נאסר, אולם זה רק בדבר שכבר נעשה כגון בית בנוי או שור שחוט רק שהוא מקדישה בדיבורו שדבר זה יהי' ע"ז עצמה לא נאסר בדיבור בעלמא אך אם עשה את העבודה זרה, נאסר מיד אפי' בלא עבודה.

⁵⁴ שו"ע ונו"ב שם קלט ו

⁵⁵ דגבי הקצאת הקדש ע"ז כתיב [ויקרא א, ב] אדם כי יקריב מכם וגומר, והתם [תמורה כח ע"ב] מרבה הקצאת ישראל לע"ז לאיסור לגבוה. משמע דלהדיוט שרי.

⁵⁶ ס' מקור מים חיים. מובא בדרכ"ת שם כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

